

Аналитикалық жазба

Жоба авторы: Мирзанова Б.

Ғылыми жетекші: тарих ғылымдарының докторы, философия ғ.к.,

Мәжіденова Д.М.

Жоба идеясы	Қазақстан мен Өзбекстан арасында экономикалық ынтымақтастық кеңейту мен жетілдіру жолдары
Проблемалық жағдай (кейс)	Қазақстан мен Өзбекстан арасындағы сыртқы экономикалық байланыстар проблемасы қазіргі жағдайда маңызды. Қазақстан мен Өзбекстан арасындағы сауда-экономикалық ынтымақтастық тұрақты оң динамикаға ие. Мысалы, екіжақты сауда көлемінің тұрақты өсу тенденциясы байқалды. Өзбекстан мен Қазақстан арасындағы қатынастардың дамуы Орталық Азиядағы халықаралық қатынастардың маңызды аспектілерінің бірі болып табылады. Орталық Азиядағы ұлттық, аймақтық және халықаралық қауіпсіздікке қауіп төндіретін қазіргі заманғы сын-қатерлер кешені өзбек-қазақ қатынастарының барлық спектрін кеңейтуді және тереңдетуді қажет етеді, оның ішінде жемісті экономикалық ынтымақтастықты одан әрі кеңейту қажет.
Осы проблеманың шешімдері	Қазақстан мен Өзбекстан арасында сауда көрсеткіштері көрсеткендей екі ел арасындағы сауда қарым-қатынастары маңызды болып, елдердің экономикаларына өзінің жағымды әсерін жасап отыр. Пандемия әсерінен тауар айнылымы сәл төмендеп кеткен, бірақ бұл уақытша шектеулердің болуынан еді. Артықшылықтары: <ul style="list-style-type: none">- Қазақстан мен Өзбекстан арасындағы экономикалық ынтымақтастық жылдан-жылға кеңейіп отыр.- Қазақстан мен Өзбекстан елдерінің үкіметтері өзара саудасына үлкен көңіл бөліп, оны арттыруға арнайы шарттарды қабылдап жатыр. Кемшіліктері: <ul style="list-style-type: none">- пандемия аймақтың сауда-экономикалық байланыстарына негативті әсер етті;- екі жақты сауда айналымында тауарлардың негізгі бөлігін өңдеу дәрежесі төмен болатын тауарлар, жикізаттар жатады;- Қазақстан мен Өзбекстан арасындағы кедендік және көліктік-логистикалық инфрақұрылымның осы уақытқа дейін нашар болуы.
	Қолданыстағы келісімдер аясында Қазақстан мен Өзбекстан арасындағы екіжақты ынтымақтастықты жақсарту бағыттарын атап өту қажет. 1. Қызметтердің сыртқы саудасын ынталандыру шараларының бірі - жоғары білікті шетелдік жұмыс күшін тарту процедурасын жеңілдету.

<p style="text-align: center;">Осы проблеманы шешуге ұсыныстар</p>	<p>2. Қызмет көрсету саласындағы жұмысшылар арасында ағылшын тілін білу деңгейін арттыру.</p> <p>3. Қазақстан мен Өзбекстан арасындағы инвестициялық қызметтің басым түрлерінің тізбесін кеңейту.</p> <p>4. Сауда миссиялары мен көрмелерге қатысуға көмек. Көрмелер мен іскери миссияларға қатысу қызметтерді жаңа нарықтарға жылжытудың ең тиімді құралы бола алады.</p> <p>5. Экспорттық нарықтарда қызметтерді ілгерілетудің арнайы салалық бағдарламаларын әзірлеу. Қызметтер өндірісін әртараптандыру және сатудың жаңа нарықтарын ашу мақсатында жаңа нарықтарға шығу және экспорттық нарықтардағы олардың үлесін арттыру бойынша қызметтерді алға жылжытатын арнайы салалық бағдарламалар әзірленеді.</p> <p>6. Қазақстандық елдік брендті ілгерілету. Брендтердің имиджін және танылуын қалыптастыру үшін (сауда маркалары, қызмет көрсету белгілері) қызметтердің жекелеген түрлерін ұсынушыларды дамыту және жылжыту үшін маркетинг құралдарының тізбесі әзірленеді. Іскери консультация - бұл шешуші мәселе, өйткені бұл қызмет провайдерінің сыртқы нарыққа шығуда кездесетін кедергілер туралы толық ақпарат бере алатын бизнес.</p> <p>7. Қазақстанның Өзбекстанмен шекаралас аймақтарында ішкі сұранысты қанағаттандыру үшін сервистік кластерлер (хабтар) құру.</p> <p>8. Қазақстан мен Өзбекстан арасындағы қызметтердің еркін саудасы туралы келісімдер жасау.</p> <p>9. Қызметтер экспортын дамыту бойынша салалық шараларды қабылдау. Қызметтердің көп бөлігі резидент еместерге тікелей қызмет көрсетуші орналасқан елде сатылады. Бұл қызметтер, басқалармен қатар, туризм, мәдениет, медициналық қызметтер, білім беру саласындағы қызметтерді қамтиды.</p>
<p style="text-align: center;">Күтілетін нәтижелер</p>	<p>Қазақстан мен Өзбекстанның ішкі нарықтарына өзара қолжетімділік негізінде сауда ынтымақтастығының кеңеюі дайын өнімдер экспортын ұлғайту бойынша олардың алға қойған міндеттерін шешуге айтарлықтай ықпал етеді, өйткені көптеген шикізаттық емес тауарлармен өзара саудада олар бәсекелес емес, серіктес болуы мүмкін. Сонымен қатар, Қазақстан мен Өзбекстанның бір-біріне жақын орналасуы оларға көлік шығындарын үнемдеуде артықшылықтар береді. Сонымен қатар, аймақтағы халықаралық көлік дәліздері мен халықаралық көлік инфрақұрылымын бірлесіп құру сонымен қатар аймақ елдерінің экспорттық өнімдерін сыртқы нарыққа жеткізу кезінде көлік шығындарын азайтуға көмектеседі.</p>

	<p>Covid-19 коронавирустық эпидемиясы шегінуде, Қазақстан мен Өзбекстанда карантиндік шаралар біртіндеп алынып тасталуда, дағдарыстан кейінгі экономиканы қалпына келтіру жоспарлары жасалып, жүзеге асырылуда.</p> <p>Осыған байланысты, Қазақстан мен Өзбекстан арасындағы сауда-экономикалық ынтымақтастық пен ынтымақтастық байланыстарының кеңеюі экономикалардың өсу траекториясына тезірек шығуына ықпал етеді.</p> <p>Осы жобаның негізгі нәтижелері келесіден көрінеді:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Екі жақты экономикалық ынтымақтастық түсінігі нақтыланды, оның анықтамасы ұсынылды; 2. Сауда-экономикалық ынтымақтастығын дамыту туралы шартын қабылдауы негізінде екі ел арасындағы сауда қатынастары күшейіп, экономикалық интеграциясы тереңдетіледі, инвестициялық жобалардың жүзеге асыруының тиімділігі күшейеді; 3. Қазақстанның экономикасына Өзбекстанмен екі жақты экономикалық қарым-қатынастардың тереңдетілуі негізінде оң әсерін тигізіп, өсуін жылдамдатуға мүмкіндік беріп, әр түрлі салаларын одан әрі дамытуға жол ашады.
<p>Пайдаланылған әдебиеттер</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1 «Қазақстан Республикасы мен Өзбекстан Республикасы арасындағы Қазақстан-Өзбекстан мемлекеттік шекарасы туралы шартты бекіту туралы» Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 2 шілдедегі N 453-ІІ Заңы//http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z030000453_/history 2 «Қазақстан Республикасы мен Өзбекстан Республикасы арасындағы стратегиялық әріптестік туралы шартты ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 2014 жылғы 6 мамырдағы № 201-V ҚРЗ//http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1400000201/history 3 «Қазақстан Республикасы мен Өзбекстан Республикасы арасындағы Мәңгілік достық туралы шартты бекіту туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 1999 жылғы 27 мамыр N 388-I//http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z990000388_/history 4 «Қазақстан Республикасы мен Өзбекстан Республикасы арасындағы стратегиялық әріптестік туралы шартты ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 2014 жылғы 6 мамырдағы № 201-V ҚРЗ//http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1400000201 5 «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Өзбекстан Республикасының Үкіметі арасындағы Өндірістік кооперация туралы келісімді бекіту туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 1999 жылғы 13 шілде N 419-I//http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z990000419_/history

6 «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Өзбекстан Республикасының Үкіметі арасындағы Азаматтардың өзара сапарларының шарттары туралы келісімді бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысы Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 15 қаңтардағы N 282 Заңы//http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z020000282_

7 Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 15 қаңтардағы N 282 Заңы «Қазақстан Республикасы мен Өзбекстан Республикасы арасындағы Қазақстан-Өзбекстан мемлекеттік шекарасы туралы шартты бекіту туралы» Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 2 шілдедегі N 453-ІІ Заңы http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z030000453_/links

8 «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Өзбекстан Республикасының Үкіметі арасындағы Еркін сауда туралы келісімді бекіту туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 1998 жылғы 8 мамыр N 224//http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z980000224_